

gt en er voor
aan de voet-
toornen te-
tjft geven, die
niet op over
it erover on-
en, den vrede
daald — zóó
duivel plaats,
ó als de vos
t i k e l e n
nder eenigen
rend is. Maar
en ongebro-

ering.
Dat leert den
g Gods. Want
psalm 7: een
K. S.

MIJN LEVEN

de overzijde,
eljdienis, K.O.
g e k o m e n
En, krijgt nu
naar een tien-
te hooren, die
het blad, dat
g punt precies
r wilde, „De

omen duidelijk
illen mag van
haar van ver-
et een stalen

le voorstelling,
wordt gegeven,
niet staan voor
hts eerlijk wil-
bekennen? Wil
dijken en door
erlijkheid" aan
hij teveel naar
en nog steeds
besluiten? Het
en misverstand
opzicht geen

komen moest,
Wij wilden het
et neemt altijd
l vrees" dóór
gaan met een
steeds naar
DEZE mond
ten in: ziet U
NU bij paaltje;
dderbos, en de
gepasseerd zijn.

i onzer kerken
n dit toch wel
oor het herstel
uldbelijdenis de
f de meest om-
ór, in en na de
legitimieren of
zijn eenheids-

der in Kampen
nt zou komen;
t. En nadat hij
getemperd. Wij
at niet door de
naar die en die,
g pas een on-
al zoo ongeveer
is wij willen —
en geen schrif-
— dan zullen
er U. Alsof we
at. Alsof we al
steeds in het
beteekenen de
ts nieuws; we
ze NU al
op de komende

oe is. Hij zal dr
a, door de ver-
een andere om-
met profetisch
eet dus, dat de
ij vroeg te ant-
ik NEEN ant-
den wil des
AR WE ZIJN
personen te
1. Ik zal ze niet

herhalen hier; dat deed ik al tegenover ds K. Fern-
hout (zie ons nummer van 1 Mei j.l.). Het debat is
eindelijk teruggebracht tot het officiële
punt-in-geding: de leeruitspraken, het
kerkrecht, de synodale suprematie, het
voorbijgaan van de kerkeraden, de binding
aan de formules van 1942—1905, en het verbod, om
daarvan ook maar een gekloofde haar af te wijken.

Als ds Bos nu de kerken helpt, dan schrijft hij hun
allen een brief: de reactie ook van dr Ridderbos' or-
gaan is zóódanig, dat óók van die zijde mijn voor-
slag geen basis voor samenspreking blijkt te mogen
worden, laat staan, dat mijn oproep tot schuldbelijdenis
weerklink vindt. We zullen eens zien, of ds Bos ook
naar deze zijde uitpakt.

Dat dr H. N. Ridderbos verder tracht van het op-
treden van K. S. in 1944 een andere zaak te maken
dan in de vijf vragen staat, wel, dat klopt precies met
wat ik van hem verwachtte. Herhaald worde: wij zijn
de eenigen, die zijn synode hielden aan wat ze op
papier zette. Da Bos zal aan dit onzedelijke spel niet
meedoen. Ik geloof het niet van hem. Maar ds Bos weet
genoeg, als volgend fraais te lezen komt:

Misschien kan hij (ds Bos) (hieruit) afleiden, hoe on-
mogelijk ons zijn eis in de oren klinkt, dat onze kerken
thans eerst schuld moeten belijden over de onverzettelij-
heid waarmee ze geweigerd hebben zich aan dit ontbindend
drijven (van K. S., K. S.) te onderwerpen. Wij zijn van
oordeel, dat zij daarmee haar duren plicht hebben ver-
vuld en dat, wanneer zij schuld zouden moeten belijden,
het wellicht hierover is, dat zij het kwaad te lang
hebben laten voortwoekeren. Het is mogelijk, dat dit
voor ds Bos een teleurstellende reactie is, maar het
lijkt mij, juist omdat de oproep van ds Bos van zoveel
betekenis geacht moet worden, nodig dat wij thans niet
schromen de werkelijke oorzaken van het conflict bij
hun naam te noemen.

Natuurlijk doet de man dit niet, maar ds Bos zal
het allicht wel doen: de schorsings-gronden. De gron-
den voor afwijzing candidaat Schilder. En zoo voort.
WIE WEET NU NOG NIET GENOEG?

Inzake de vraag: regeert de Synode zóó, dat men
minstens drie jaar lang moet doen wat ze zegt, volgt
er dit:

Of denkt ds Bos soms, dat het conflict niet zou zijn
doorgezet tot scheuring, wanneer het beschreven kerk-
recht nog duidelijker dan thans reeds het geval is, stu-
puleerde, dat men zich binnen het kerkverband niet
eenzijdig van de aangenomen en tegen de bezwaren
gehandhaafde belijdenisuitspraken der kerk (i.c. 1942
en 1905) kan losmaken?

Die „eenzijdigheid" is natuurlijk een fictie, want de
AFSPRAAK der kerken (die niet eenzijdig is) luidt
in art 31: we houden de besluiten, TENZIJ..... etc.
Het is weer een probleemstelling die alles behalve juist
is, of een hoogleeraar waardig. Maar goed: we hebben
hier de onvervalschte synodo-cratie: nog net als in
1944: minstens drie jaar lang doen wat de synode
zegt. En wij zeggen met Luther, Calvijn, De Cock,
Kuyper, Rutgers tot dezen onzedelijken, met art. 7
Conf. strijdenden regel: NEEN.

We hebben hooren vertellen, dat men ons, depu-
taten, wilde spreken op basis van de DRIE FORMU-
LIEREN ALLEEN. Ziehier wat dr Ridderbos aan ds
Bos laat weten:

Dit brengt mij ook tot hetgeen wellicht het belang-
rijkste punt is in het voorstel tot hereniging, waarop
ds Bos' oproep uitloopt: hereniging op grond van de
Drie Formulieren en die alleen. Historisch uitgedrukt
betekent dit, dat onze kerken opnieuw gesteld worden
voor den eis, die in de bezwaarschriften van 1943 werd
gesteld en toen door haar is afgewezen. Ja, zij moeten
verder teruggaan. Want toen ging het praktisch alleen
om 1905 en hetgeen daaruit in de besluiten van 1942
was overgenomen. Thans wordt afschaffing verlangd
van al wat ter verduidelijking van de Drie Formulieren
in den loop der jaren is aanvaard. Alzo ook hier: vol-
ledige capitulatie.

Dan komen verder de gewone onwaarheden, reeds
duizendmaal weersproken. Ik stemde in de commissie
anno 1942 tegen de conclusies: onvervroren wordt
hier maar weer verteld, dat ik het er mee eens was.
Ik diende een voorstel in contra de opvatting-Aalders,
en de vader van dezen destijds buiten alles staanden
al te moedigen auteur trachtte me te bewegen het
maar in te trekken. Toch staat hier de nonsens: Schil-
der was vóór de conclusies. Greijdanus diende bezwaar-
schriften in: maar Schilder heeft het gedaan.

En intusschen geen woord hier over het „naakte
Linggadajati": de papieren-H. J. Schilder, die precies
waar maakten, wat waarschuwend gezegd was: als
ge bindt, dan komen er scheuren.

Laat dezen auteur nu maar verder de waarheid om-
zeilen. Wij zijn niet blij met zijn vasthouden aan wat
allang zedelijk veroordeeld is; we zijn alleen maar blij,
dat dit woord NU komt. We hopen na te gaan, waar
de bewogenheid van ds Bos nu hem heen drijft. Hij
heeft eerst een paar uitlatingen gehad van menschen
op minder verantwoordelijke posten in de synodocratie;
hij weet nu, wat er leeft in praediviscurskringen ginds.
Wij kijken uit met belangstelling naar de verdere po-
gingen, om K.S. met nog wat anderen te isoleren van
het eenvoudige volk van God in onze kerken; wij
weten precies wat er komen KAN, al weten we ook
nu op geen stukken na, wat er komen ZAL, leggen
rustig de verwarde zaken voor God neer, en herhalen
voor het volk: iedereen kan met ons handelen, maar
dan over de vonnissen van 1944. En dan zakelijk. En
dan mogen ze zeggen wat ze willen, als ze het maar

publiceren over en weer. En aan omsingelingspogin-
gen doen wij niet mee.

En de leer van Churchill en van dr H. H. Kuyper:
beiden wisten wat de weeke deelen waren van het
lichaam, dat ze wilden veroveren. Zoo iets te weten is
veel, maar het is niet genoeg. Genoeg is, dat men
zakelijk spreekt over wat van Godswege ter tafel
komen moet.

We gelooven, dat het voorstel-Assen door het ar-
tikel dr H. N. Ridderbos een krachtigen duw gekregen
heeft. Geen woord wist ik ervan, maar thans vragen
we ieder: weet U nóg niet genoeg?

Tenslotte: mijn invitatie aan ds Bos destijds was:
schrijf U dr J. Ridderbos dan eens particulier: we
kunnen dan zien, of U en degenen die U om zich heen
ziet staan, met Uw methode meer bereiken kunt dan
de deputaten, die U doorbreken wilt; probeer U het
dan maar eens, misschien, wie weet, misschien kunt
U te Amersfoort dan ter synode komen met handen,
die niet leeg zijn, maar door dr Ridderbos gevuld.

Nu, ds Bos heeft mijn verzoek niet aanvaard. Hij
heeft dit ook heel duidelijk aan dr Ridderbos gezegd.
Hij heeft hem toch wel iets gevraagd, al was het in
sterke verdunding. Hij heeft niet gevraagd: wilt U
althans schuld belijden; hij heeft alleen maar ge-
vraagd: kan mijn brochure „basis" worden voor een
samenspreking?

Toen zei eerst de zoon van dr Ridderbos: maak u
geen illusies.

Daarna zei de vader: ik heb al met mijn zoon ge-
praat, vóór hij dat in de krant zei, en wat uw vraag
betreft, nu ja, e i g e n l i j k zeg ik „neen". Geen
basis, hoogstens lei-draad.....

Ds Bos komt dus met volkomen leeg handen.
Ik verwachtte dat. Dat er geen stukken op tafel
zouden komen, dat was al gebleken uit wat de de-
putaten ten antwoord kregen.

Maar nu is dit het mirakel: zijn eigen broeders
zegt ds Bos verwijtend: waarom zijn uw handen leeg?
En dr Ridderbos antwoordt hij: o, maar, dank u wel,
dank u wel.

En die kwam óók met leeg handen, en liet óók
aan ds Bos de handen leeg.

K. S.

Dr J. Ridderbos antwoordt Ds B. A. Bos

Thans heeft ds B. A. Bos antwoord gekregen van
dr J. Ridderbos; vgl. ons artikel van twee weken
geleden over: „Wat is de BASIS voor een samen-
spreking?"

Het antwoord is wat ik verwachtte; enerzijds de
beste wenschen voor het initiatief, maar:

Anderzijds blijkt uit Uw schrijven, dat U en ik nog
ver van elkander staan. U handhaaft de zaaksgerechtig-
heid der vrijgemaakten en betwist dus de onze; ik doe
het omgekeerde.

Nu kom ik aan Uw vraag: of m.i. Uw voorstel basis
voor samenspreking kan vormen. U kunt daarmee niet
bedoelen, dat wij van Uw bovengenoemd oordeel zouden
uitgaan als iets, waar we het over eens zijn; want dat
zijn we immers niet.

Misschien bedoelt U enkel Uw voorstel, los van de
overwegingen? Maar ook daarvan kunnen we toch niet
zeggen, dat we het daarover eens zijn, met name over
Uw voorstel, om bij de hereniging alleen de 3 For-
mulieren te behouden; dus, als ik het goed begrijp, met
losgating van de interpretaties, die in 1905 en later zijn
gegeven.

Maar misschien begrijp ik het woord „basis" anders
dan U. Misschien bedoelt U zoo iets als leidraad bij de
samensprekingen. Daar heb ik niets op tegen natuurlijk.
M.i. kan „basis" alleen zijn: Schrift en belijdenis, zoals
onze Synode heeft voorgesteld.

Ondanks dit resultaat is ds Bos dr Ridderbos „har-
telijk" dankbaar voor zijn „hartelijke en ronde" woor-
den. Hij is door hem goed begrepen.

Dr Ridderbos betwist ds Bos' zaaksgerechtigheid;
en hij wordt bedankt.

De hoogleeraren Deddens en Schilder betwisten die
van de overzijde en krijgen beiden klachten over
„droeve polemiek".

Dr Ridderbos zegt: over uw oordeel zijn we het on-
eens, en wordt bedankt.

De broeders D. en S. zeggen hetzelfde, en worden
van „droeve polemiek" beschuldigd.

Blijft kalm: over die zaaksgerechtigheid moet dus
de zaak loopen, en dat is nu precies wat de deputaten
willen.

K. S.

Ds B. A. Bos verloochent zijn brochure de facto

Langzamerhand kunnen we de balans opmaken. Ná
het antwoord van dr J. Ridderbos en vóór de samen-
komst in Oosterbeek (waarover elders in ons blad).

Ds Bos heeft ons met allen aandrang opgewekt,
voor God schuld te belijden. Hij honoreerde
de broeders uit eigen huis, die zijn dringend verzoek,
hem niet dood te zwijgen, hebben ingewilligd, wat
eigenaardig, en dit ten aanschouwe van de Toorn-
vliets, de Ridderbossen, de Den Hartoghs (want die

zijn één, al verdeelen ze 't werk). Maar dat is niet
erg. De oproep luidde: bidt, en valt voor den Heere
in de schuld.

Zonder dat daarvan eenige verdienste aan ons toe-
komt — want wij wisten van ds Bos' plannen niets —
is ons blad met hem een open gesprek begonnen vóór-
dat zijn brochure voor het eerst in De Wachter werd
gepubliceerd. De verkoop zal er door gestimuleerd zijn;
maar we zijn er nóg blij om, dat de eerste stoot is
opgevangen vóór hij uitschoot. Met dit militaire beeld
bedoelen we niets leelijks.

Gevolg van dit op-tijd-zijn is tenminste dit geweest,
dat ds Bos zich rechtstreeks heeft gewend tot dr J.
Ridderbos. Met de vraag: kan mijn brochure basis
zijn voor een samenspreking? M.a.w. kan mijn bewo-
gen oproep, dat schuldbelijdenis het volgen van
de stem van den Goeden Herderis, basis daarvoor zijn? Schuldbelijdenis? Gebed?

Dr Ridderbos antwoordde: NEEN. Uw ontwerp-
van-gebed kan hoogstens lei-draad zijn. Lei-draad
voor een bespreking.

Nu, leidraad kan alles en nog wat zijn. Indien dr
Ridderbos, als deputaat zijner kerken, onder de ooken
des volks, had geantwoord op de vragen, die de de-
putaten onzerzijds hem, ingeval van bereidverklaring
zeker gesteld zouden hebben, dan waren, ds Bos zal
dat wel kunnen bevroeden, natuurlijk de punten, die
hij noemt, óók aan de orde gekomen. Een communiqué
zou het slot van elke zitting geweest zijn, indien we
den zeer omalachtigen, maanden en maanden lang
durenden weg van dr Ridderbos waren opgegaan, wij,
met behoud van ons program. Wij, deputaten, wilden
niet langer God en menschen ophouden, en zeiden dus:
gij, die bidden wilt, en den man al aanwijst, die het
eerst daarin het voornaamste offer der dankbaarheid
repraesentatief voor schorsers en geschorsten (om
maar niet verder te gaan) zal brengen moeten: wat
zullen we samen den Heere zeggen, gij, aangaande uw
dankbaarheid voor wat gij houdt voor verlossing en
wij, aangaande onze dankbaarheid voor wat wij voor
verlossing houden? Vraag ons, en wij zullen antwor-
den; laat u vragen door ons, en geef ons antwoord.

Dr Ridderbos e.s. zeiden: NEEN.

Hoogstens een lei-draad. Maar die lei-draad stond
(met eenige uitbreiding natuurlijk) als minimum al
vast voor een eventuele ontmoeting. Dat mooie
zinnetje: tja, een goeie lei-draad, dat bracht
geen nieuws.

Wil ik soms ds Bos pijn doen? Neen, want we kun-
nen beter huilen.

Ik wil alleen maar één ding herinneren: ds Bos zei
toen: dank u wel, hoor; U, dr Ridderbos, HEBT MIJN
BROCHURE GOED BEGREPEN.

Met deze woorden gaf ds Bos zijn bro-
chure de facto prijs. Want als hij tot
twee mannen zegt: bidt, gij dit, en gij dat, en ze zeg-
gen beiden: neen; en een derde zegt: een mooie lei-
draad, dan weigeren ze alle drie dat be-
pááldde gebed heden te bidden. Ze gaan geen
van drieën op die basis staan. En als dan die derde
zich hoort zeggen: U hebt mijn bedoeling
begrepen, ik vroeg eigenlijk ook maar of U eens
zeggen wou, welk a g e n d u m p u n t U wou heb-
ben voor een gesprek, niet met God, maar
met die menschen van daarnet, wel,
dan heeft ds Bos zelf verklaard: het ging niet om uw
gebed, maar om vaststelling van een program voor
samenspreking. Dat is mijn „b e d o e l i n g" geweest.

Maar dat program lag al een paar jaar
klaar in den geest van de deputaten, die ds Bos dan
nog wel doorbreken wilde.

Twee mannen ging op in den tempel. De een bad
zoo, de ander anders.

De derde liep den tempel voorbij, en zei: over hun
gebedsstof kunnen we wel eens redeneeren.

Toen zei ds Bos tot dien derde: voorloopig gaat U
op dit ééne punt gerechtvaardigd naar uw huis.

We zijn dus weer terug op 't zelfde punt als waar-
op de deputaten stonden: wat moet gebeden
worden? Ze zijn nog niet doorbroken. Hoe dankbaar
ben ik nog steeds voor het feit, dat de deputaten op
tijd gezegd hebben tot de anderen: laat ons elkaar
kort en krachtig, in enkele regels schrift zeggen wat
we voor recht houden en voor billijk.

Balans? Consternatie, maar zonder redelijken zin;
veel eenvoudigen onzeker; onjuist gesproken van broe-
ders, onze militairen in Indië in hun zwaren kerk-
strijd bemoeilijkt; problemen verduisterd, en — ds Bos
aan de hoofdtafel in conferentie met degenen, die zijn
brochure in den grond hebben verloochend, en die
NIET zullen bidden wat hij hun als gebedsstof voor-
schreef. Conferentie in Oosterbeek. Zie elders in dit
nummer.

En dan nog iets.

Ds Bos vroeg: zet de processen stop. Hij gaat nu
een conferentie uitschrijven met den redacteur (Toorn-
vliet) die zei: zorg dat een volgend
keer alle processen door alle vrijgemaak-
ten van later tijd verloren worden, als er
weer eens zoo'n malle vrijmaking komen mocht. Ds
Bos zei: bestrijd elkaar niet langer. Dadelijk daarop:
een conferentie samenroepen in bond met den man
(Toornvliet), die van plan is zich nog een jaar lang
minstens te laten gebruiken om te vechten tegen ons,
en die daar dan ook op zijn bekende ongeestelijke,
maar vroom-lijkende manier al weer aan begonnen is.
Hij had niet eens den tijd, om een week of wat te